Soykırım

Christian Gudehus
christian.gudehus@rub.de

Yayımlanma Tarihi:
5 Ekim 2025

İndirilme Tarihi:
21.09.2026

Önerilen Atıf: Gudehus, Christian (2025). Soykırım. Alevi Ansiklopedisi — ISIL: DE-4607. https://www.aleviansiklopedisi.com/madde-x/soykirim-8094/ (Erişim Tarihi: 21.09.2026)

Alevi Ansiklopedisi, **Kütüphaneler ve İlgili Kuruluşlar için Uluslararası Standart Tanımlayıcı** kapsamında **ISIL: DE-4607** koduyla kayıtlıdır.

ISSN 3055-9928

ISIL URI /isil/DE-4607

LOBID
lobid.org/organisations/DE-4607

Permalink id.zdb-services.de/resource/organisations/DE-4607

Adres: Alevi Ansiklopedisi
Körnebachstr. 49-51, 44143 Dortmund

info@aleviansiklopedisi.com

Özet
Soykırım, farklı olay bağlamlarına çeşitli nedenler ve bakış açılarından (hukuki, ahlaki, analitik, aktivist) uygulanmış bir kavramdır. Merkezinde, şiddet uygulayan aktörler tarafından tanımlanmış bir grubun kasıtlı olarak ve zor kullanılarak yok edilmesi yer alır. Bu yok etme eylemi, her zaman zulme uğrayan grubun üyelerinin tamamen ortadan kaldırılması (kitlesel öldürme) sonucunu doğurmaz; esasen onların kimliklerinin dönüştürülmesinden oluşur. Terim görece yeni olsa da, ona eşlik eden pek çok uygulama yeni değildir. Bunlar arasında kitlesel katliamlar, sürgünler, köleleştirme, çocukların kaçırılması, kültürel ve dini mekânların tahribi, gelenek ve ritüellerin uygulanmasının yasaklanması ve kişinin kendi dilini kullanmasının engellenmesi sayılabilir. Bu tür önlemler esas olarak siyasi saiklerle, merkezi siyasi gücün elde edilmesi ve sürdürülmesi hedefiyle yakından bağlantılıdır.

Anahtar Kelimeler: Dersim, Genocide, Identity Transformation

Tanımlar

Soykırımlar, öncelikle sivillere karşı gerçekleştirilen aşırı derecede asimetrik ve kolektif şiddet olayları olarak anlaşılmaktadır. Çoğu araştırma alanında olduğu gibi, burada da konu ile terim arasında bir fark vardır. Bu şekilde tanımlanan şiddet biçimleri binlerce yıl öncesine kadar izlenebilse de, terimin kendisi ve dolayısıyla soykırımın neyi kapsadığına dair tanım görece yenidir. Bu konu pek çok kez anlatılmış olduğundan, burada yalnızca sonucu ele alınacaktır. 1948 yılından bu yana, soykırımın uluslararası hukuk çerçevesinde ne olarak değerlendirileceğini ayrıntılı

Telif Hakkı © 2026 Alevi Ansiklopedisi ve yazar(lar)a aittir. Aksi belirtilmedikçe Creative Commons Atıf-GayriTicari-Türetilemez 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY-NC-ND 4.0) kapsamında yayımlanmıştır. Her türlü kullanımda uygun atıf zorunludur. Ticari kullanım, değişiklik, çeviri veya yeniden yayın için Alevi Ansiklopedisi ve/veya yazar(lar)ın yazılı izni gereklidir.

biçimde tanımlayan bir BM sözleşmesi (Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi) bulunmaktadır. Bu tanım üç temel unsur içerir.

Bunlar sırasıyla: *birincisi* yasaklanmış ya da zararlı eylemler; *ikincisi* etkilenen gruplar; *üçüncüsü* ise bu eylemleri gerçekleştiren aktörlerin kasıtlı niyetidir. Özellikle son on yılda, özellikle de sosyal bilimler literatüründe, eylemler listesi büyük ölçüde genişletilmiştir. Gruplar açısından ise, şiddet uygulayanların siyasi rakiplerinin bu kapsama dâhil edilmesi yoğun biçimde tartışılmıştır. Kanıtlanması güç fakat hukuki ve ahlaki bağlamda merkezi bir öneme sahip olan niyet kriteri ise neredeyse hiç sorgulanmamıştır. Buna göre soykırım, varlığını sürdürebilme kapasitesini hedefli biçimde tehlikeye atmak amacıyla en az bir gruba yönelik büyük ölçekli bir saldırıdan oluşur. Dolayısıyla bu saldırı, grubun yok edilmesini amaçlar. Bu durum, başka hedeflerin yan ürünü olarak ortaya çıkan topluluk yıkımlarını kapsamaz. Örneğin, köleleştirme amacıyla insan avcılığı ya da bazı sömürgecilik biçimleri buna dâhildir.

Diğer kavramlarda (örneğin travma) da gözlemlenebileceği üzere, soykırım olarak etiketlenen eylem bağlamları giderek daha da genişlemektedir (Haslam & McGrath, 2020). Bunun esas olarak iki nedeni vardır. İlk neden, yetersiz biçimde "politik motivasyon" olarak adlandırılan alanda bulunabilir. Bu, geçmişteki adaletsizliklerin hem sembolik hem de hukuki olarak tanınmasını kapsar. Özellikle bu yön, politik olarak algılanan bu tür taleplerin ne denli derin bir psikolojik temele sahip olduğunu göstermektedir. Şiddet uygulayan faillerin yanı sıra, uluslararası kuruluşlarca temsil edilen küresel topluluk biçimindeki üçüncü tarafların da tanıması, yatıştırma, tazminat ve kimi durumlarda uzlaşma süreçlerinin temel bir önkoşuludur (Benjamin, 2017).

Toplu şiddet içeren güncel olayların soykırım olarak adlandırılması yönündeki çok yönlü çabalar açık biçimde politiktir; zira bu tanımlamanın uluslararası hukuk açısından sonuçları vardır ya da olmalıdır (Feierstein, 2019). Güncel örnekler arasında Myanmar/Rohingya meselesi (United

Nations Independent Investigative Mechanism for Myanmar, 2022) ve Çin devletinin 9. yüzyıldan beri Uygurların yaşadığı bölgelerde yürüttüğü uygulamalar yer alır (Newlines Institute for Strategy and Policy & Raoul Wallenberg Centre for Human Rights, 2021). 2025 yılına ait bir başka örnek ise, Alevi Studies Network'ün Suriye'de çok sayıda Nusayrî'nin öldürülmesini soykırım olarak sınıflandırma yönündeki girişimleridir. Ayrıca birçok grup, geçmişte yaşanan olayların parlamentolar gibi siyasi kurumlarca soykırım olarak tanınması için çaba göstermektedir. Bu durum örneğin Almanya'daki Dersimliler açısından, 1937-38 olaylarının literatürde katliam, isyan bastırma harekâtı, imha kampanyası ve soykırım olarak tanımlanması bağlamında geçerlidir (Gudehus & Husenbeth, 2024). Bazı durumlarda ise, hükümet dışı girişimlerle oluşturulan mahkemeler kurulmuştur; Sri Lanka ve Uygur örneklerinde olduğu gibi, bu mahkemeler Birleşmiş Milletler Sözleşmesi hükümlerine dayanarak her iki olayın da gerçekleşmiş veya sürmekte olan birer soykırım olduğuna hükmetmiştir (Permanent People's Tribunal, 2010; Uyghur Tribunal Judgement, 2021).

İkinci neden ise özellikle sosyal bilimlerdeki tartışmalarla ilgilidir. Burada temel mesele, soykırımın, kesin biçimde tanımlanmış bir grubun çok sayıda üyesine yönelik aşırı şiddet içeren bir olay olduğu fikrinin sorgulanmasıdır. Bu nedenle "kültürel soykırım" ve "soğuk soykırım" gibi kavramlar giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Her iki kavram da büyük ölçüde insanlara yönelik fiziksel şiddeti dışarıda bırakır; bunun yerine dilin, ritüellerin, dini pratiklerin veya giyim tarzlarının uzun zaman dilimlerine yayılarak bastırılmasına vurgu yapar (Anderson, 2015; Bachman, 2019). Burada odak noktası fiziksel yok etme değil, bir grubun ayırt edici özelliklerinin silinmesi ve böylece kimliklerinin dönüştürülmesidir. Grup, baskıcı gruba mensup kişilerle zorla evlendirmeler gibi çeşitli önlemler aracılığıyla çözülür (Turdush & Fiskesjö, 2021). Dolayısıyla saldırı, kimlikleri belirleyen her şeye yöneliktir.

Bu doğrultuda, soykırımın asgari bir tanımı şu şekilde yapılabilir: Soykırım, kim olduğun ve nerede bulunduğun

üzerinden, aşırı şiddet kullanılarak var olmanın yasaklanmasıdır. Bu tanım özellikle, devlet inşası süreçleri çerçevesinde yürütülen homojenleştirme çabaları bağlamında gerçekleşmiş veya hâlen sürmekte olan aşırı kolektif şiddet olaylarının tümü için geçerlidir. Devletin "halkı" genellikle dini ölçütlere dayalı biçimde tanımlanır; bu da ötekilerin dışlanmasına yol açar. Ötekiler genellikle zor kullanılarak bastırılması gereken bir tehdit olarak sunulur. Ancak şiddet failleri çoğu durumda sadece ötekileri dışlamakla kalmaz, aynı zamanda onların kaynaklarını da ele geçirmek ister. Bu durum, örneğin Çin Halk Cumhuriyeti'nin Tibet ve Doğu Türkistan'daki (Sincan) uygulamalarında görüldüğü üzere, sömürgecilik bağlamında da geçerlidir. Temel amaç, "ötekileri" ortadan kaldırmaktır-bu, söz konusu ötekilerin önce şiddet uygulayan grup tarafından söylemsel olarak yaratıldığı durumlar için de geçerlidir.

Bu ve benzeri genişlemeler doğrultusunda, hangi olayın "soykırım" olarak adlandırılabileceğini tartışmak pek anlamlı değildir; zira farklı aktörler bu konuda çoğu zaman politik, ahlaki ve ancak ikincil düzeyde analitik ölçütler ileri sürmektedir. Analitik bir bakış açısından bakıldığında ise, olguları ampirik temelde birbirinden ayırmak (ne oldu? sonuçları neler? aktörler kimlerdi? vb.) çok daha verimlidir. Örneğin insanların kitlesel biçimde öldürülmesi, dilin ve dinin yasaklanmasından farklı bir olgudur. Ancak her iki durumda da amaç, toplumsal yapının ve dolayısıyla saldırıya uğrayan ya da baskı altına alınan grubun kendisinin çözülmesidir (ve her iki süreç de kimi zaman eşzamanlı ya da ardışık olarak gerçekleşebilir). Bu, kimi durumlarda birkaç hafta, ay ya da yıl içinde (Türklerin Ermenilere yönelik soykırımı, Ruanda, Şoa gibi) gerçekleşebilirken, kimi durumlarda ise kuşaklar sürebilir (Papua Yeni Gine, Dersim gibi).

Bu örneklerde gruplar hâlâ görece açık biçimde tanımlanabildiğinden, bu durum onları görünür ve dolayısıyla savunmasız kılmaktadır. Bununla birlikte, bazı kavramsal yaklaşımlar yok etme eyleminden ziyade toplumların şiddet yoluyla yeniden yapılandırılmasına

odaklanır. Arjantinli sosyolog Feierstein (2014) örneğin soykırımı, toplumların toplumsal yapısının kasıtlı olarak yok edilmesi şeklinde tanımlar. Buna göre, zorla kaybetmeler, işkence merkezleri ve öldürülen kişilerin çocuklarının evlat edinilmesi, bir gruba değil, bir toplumun ve üyelerinin kimliklerinin dönüştürülmesine yönelik soykırım göstergeleri olarak değerlendirilir. Bu tür bir tanımın Arjantin'in kendi içinde cezai kovuşturmalar açısından da sonuçları olmuştur ki bu çabaları ilgi çekici kılan da budur. Burada, şiddetten siyasi olarak sorumlu kişilerin yanı sıra, işkence merkezlerinde görev yapan kişiler de soykırım suçlamasıyla yargılanmış ve yargılanmaya devam etmektedir.

Bu tür olayların bir başka sonucu ise, onlar hakkında yazılanların, şiddeti uygulayan grubun kendisi ile zulmettiği kişiler arasında yaptığı ayrımı söylemsel olarak pekiştirmesidir. Bu bakımdan, kimliklerin sadeleştirilmesi veya tekil kimliklerin atfedilmesi biçimindeki bir amaç, çoğu durumda fiilen gerçekleşmiş olur.

Topluluk-Yok Edici Şiddet Uygulamaları

Aşağıda, günümüzde soykırımsal şiddet olarak tartışılan eylemlerin çeşitliliğini göstermek amacıyla seçilmiş (çoğu zaman birbiriyle ilişkili) bazı uygulama türleri ve örnekler yer almaktadır.

Öldürmeler: Şiddet uygulayan failler tarafından tanımlanmış en az bir grubun mümkün olduğunca çok sayıda üyesini öldürme girişimidir. Bu tür durumlarda zorla evlat edinme ya da tecavüz eylemleri amaçlanmaz (bu, bu eylemlerin hiç gerçekleşmediği anlamına gelmez). Buna örnek olarak, Alman devletinin Nasyonal Sosyalist döneminde Yahudilere, Sinti ve Romanlara yönelik imha politikaları ve Holokost gösterilebilir.

Sürgün ve Katliam: Şiddet failleri tarafından tanımlanmış en az bir grubun mümkün olduğunca çok sayıda üyesini bir bölgeden uzaklaştırma girişimidir. Çoğu durumda bu sürgün son derece şiddetli biçimde gerçekleşir ve nüfusun büyük bir

bölümünün fiziksel olarak yok edilmesine yol açar. Buna örnek olarak, 1915 yılında doruk noktasına ulaşan, Türkiye'nin Ermenilere ve diğer Hristiyan topluluklara yönelik gerçekleştirdiği soykırım gösterilebilir. Bu tür sürgünlere çoğu zaman katliamlar da eşlik eder; örneğin 1937-38 yıllarında yine Türk devleti tarafından Dersimlilere yönelik gerçekleştirilen katliamlar buna dahildir (Küpeli, 2022, s. 189-209).

Çocukların Alıkonulması: Daha kesin bir ifadeyle, zulme uğrayan bir topluluktan çocukların alınması, yalnızca bu çocukların "aşağı", "farklı" ve dolayısıyla "ıslah edilemez" olarak görülmedikleri durumlarda mümkündür. Bu genellikle, gruplar arasındaki farkın ırksal değil politik olduğu durumlarda ortaya çıkar. Örnekler özellikle Güney Amerika'daki askeri diktatörlüklerde görülmektedir. Örneğin Arjantin'de, zulme uğrayan kişilerin çocukları (bazıları esaret altında doğmuştu) rejim mensupları tarafından evlat edinilmiştir. Kanada'daki sözde "yatılı okullar"da yaklaşık bir buçuk yüzyıl boyunca uygulanan çocukların yerli kimliklerinden koparılması süreci, zorla evlat edinmeden bile daha güçlü bir toplumsal yeniden yapılandırma önlemi olarak değerlendirilebilir. Çocuklar ailelerinden alınmış, kendi dillerini kullanmaları yasaklanmış ve zorla eğitimsizleştirilmiş, Hristiyanlaştırılmış, yerli olmayan toplumun üyelerine dönüştürülmüşlerdir. Aynı şekilde, Nasyonal Sosyalist dönemde Almanya'da da siyasi muhaliflerin (özellikle komünistlerin) çocukları ailelerinden alınarak yıllarca uzak bölgelerdeki koruyucu ailelere verilmiş, kimi durumlarda evlat edinilmeleri sağlanmıştır.[1]

Köleleştirme ve Sömürü: Burada imha her zaman birincil amaç değildir; ancak istenmeyen bir yan sonuç olarak ortaya çıkabilir. Örneğin Alman toplama kampları söz konusu olduğunda, bu durum bazen haklı olarak "çalışma yoluyla imha" şeklinde tanımlanmıştır. Aynı zamanda, kamplardaki zorunlu çalışma sisteminin içinde doğrudan ölümcül olmayan faaliyetler de bulunmaktaydı. Sömürü, özellikle şeker üretimi ve imalatında zorla çalıştırmanın uygulandığı Karayipler örneğinde son derece ağır bir biçimde yaşanmıştır. Bu

durum 16. yüzyılda ve daha sonra 19. yüzyılda kakao ve kahve üretiminde tekrar görülmüştür. Ancak insanlık tarihi, Sümerlerden (MÖ 3. binyılda Mezopotamya'daki erken bir uygarlık) Sovyetler Birliği'ndeki GULag kamplarına kadar birçok başka örnek sunmaktadır. Yukarıda "istenmeyen soykırımlar"dan söz ederken, özellikle Transatlantik köle ticareti bağlamındaki "köle avları"na atıfta bulunulmuştur. Zira cinayet, yerleşim alanlarının ve kültürel mekânların tahribi (kaçışı ve geri dönüşü önlemek amacıyla), zorla göç ettirme ve sömürü yoluyla bütün toplulukların (her ne kadar tüm dil grupları olmasa da) yok edildiği konusunda hiçbir kuşku yoktur (Zeuske, 2013).

Toplumsal Yeniden Yapılandırma: Bu kavram, bir grubun büyük bir bölümünün öldürülmesine değil; şiddetin, özellikle de terörün (çoğunlukla işkence yoluyla) kullanılması aracılığıyla toplumların toplumsal dokusunun yeniden şekillendirilmesine işaret eder. Arjantin örneğinde bu, toplumsal dayanışmanın kitlesel biçimde bastırılması ve tekelleşmiş kapitalist bir ekonomik düzenin teşvik edilmesi anlamına gelir (Feierstein, 2014). Fransız Devrimi gibi devrimler ise, çeşitli soykırım tanımlarında karşılık bulan bir dizi unsur ve uygulamayla karakterizedir. Başlangıçta hedef kitlesi açık biçimde tanımlanmamış olan ve hızla genişleyen *Terreur* (Korku Dönemi) uygulamaları -1975-1979 yılları arasında Kamboçya'da yaşanan olaylarla da paralellik taşır (Bultmann, 2017)- ordunun Vendée bölgesinde çeyrek milyon kadar insanı katletmesiyle sonuçlanmıştır. Burada da amaç bir grubun imhası değil, merkezi devlet gücünün zorla tesis edilmesidir (Secher, 1986).

Etnik Farklılığın Ortadan Kaldırılması: Bu biçimdeki uygulamanın amacı, şiddet failleri tarafından tanımlanan bir grubun uzun vadede tamamen ortadan kaybolmasını sağlamaktır. Örneğin Çin Halk Cumhuriyeti, kültürel olarak Han Çinlilerinden farklılık gösteren toplulukların tarihsel olarak yaşadığı bölgelerde uzun süreli bir Çinlileştirme süreci yürütmektedir. Bu durum Tibet, Sincan (Doğu Türkistan) ve Moğolistan'ın bazı bölgeleri dâhil olmak üzere çeşitli coğrafyaları kapsamaktadır. Her ne kadar bu

bölgelerde zaman zaman büyük çaplı katliamlar yaşanmış olsa da, uygulanan şiddet politikasının temel unsurları doğrudan kitlesel öldürmeye değil, kültürlerin farklı düzeylerde yok edilmesine yöneliktir. Fiziksel düzeyde bu, dini ve kültürel mekânların ve manzaraların ortadan kaldırılmasını içerir. Buna dil kullanımının ve geleneklerin bastırılması da eklenmektedir. Örneğin kadınlar ya zorla kısırlaştırılmakta ya da Han Çinlilerle zorunlu birlikteliklere yönlendirilmektedir; bu da aile yapısına doğrudan müdahale anlamına gelmektedir (Turdush & Fiskesjö, 2021). Bu, özellikle kalıcı bir sömürgecilik biçimidir. Köylerin yıkılmasıyla köleleştirilen mahkûmların geri dönme olasılığının ortadan kaldırılması gibi, bu politikalar da bir "geri dönüşsüzlük noktası" yaratmayı amaçlamaktadır.

Bu eksik ve oldukça kısaltılmış liste, suç teşkil eden bu tür uygulamaların ne kadar çeşitli olduğunu ve bazılarının binlerce yıldır farklı biçimlerde ve birleşimlerde kullanıldığını göstermeyi amaçlamaktadır. Sonuç olarak, bir grubun yok edilmesi, soykırımsal olarak değerlendirilen şiddet eylemlerini işleyenler için her zaman birincil hedef değildir. Genellikle, ilk "uygar" toplumların ortaya çıkışından bu yana mesele, siyasal güçle-yani topraklar, kaynaklar ve insanlar üzerindeki kontrolle-ilgilidir. Dolayısıyla soykırımsal şiddet nihayetinde ikincil bir olgudur. Bu açıdan bakıldığında, kolektif düzeyde yok etme niyeti meselesi kaçınılmaz biçimde görelileşmektedir. Ancak bu durum, şiddeti fiilen uygulayan katiller, hırsızlar ve tecavüzcüler için aynı ölçüde geçerli değildir; zira onların farklı ve karmaşık güdüleri geçmişte olduğu gibi bugün de açıklama çabalarının konusunu oluşturmaktadır.

Sonuç

Soykırım, hukuki tanımıyla bir grubun kasıtlı biçimde yok edilmesini ifade eder. Ancak toplumsal ve siyasal analizlerin ortaya koyduğu üzere, bu olgu fiziksel imhadan ziyade bir kimlik dönüştürme projesi olarak anlaşılmalıdır. "Kişinin kim olduğu ve nerede bulunduğu üzerinden var olmasının yasaklanması" ifadesi, bu tür eylemlerin özünü yansıtır.

Katliamlar, zorla asimilasyon ya da uzun vadeli kültürel silinme biçimlerinde ortaya çıksa da, soykırımsal şiddet nihayetinde devlet ya da imparatorlukların homojenleştirme ve denetim politikalarına hizmet eder. Bu daha geniş örüntüyü tanımak, Ermeni soykırımından Uygur halkına yönelik baskılara ve Dersim'in kültürel dünyasının yok edilişine kadar farklı örnekleri karşılaştırmalı biçimde anlamayı mümkün kılar. Bu olayları birleştiren ortak nokta, çoğulluğun yok edilmesi yoluyla insanlığın kendisini yeniden yapılandırmaya yönelik sistematik girişimdir.

Sonnotlar

[1] Yazar, bu tür vakalardan haberdardır; ancak bilgisi dâhilinde bu konuda yayımlanmış bir araştırma bulunmamaktadır. Buna örnek olarak, Hannover (Almanya) kökenli Kreikbaum ailesinin beş çocuğu gösterilebilir. Bu çocukların tamamı, altı yıldan uzun bir süreyle Burgenland ve Wachau bölgelerindeki ailelerin yanına yerleştirilmiştir. Bu duruma ilişkin yeminli beyanlar mevcuttur.

Kaynakça & İleri Okumalar

Anderson, Kjell. 2015. "Colonialism and Cold Genocide: The Case of West Papua." *Genocide Studies and Prevention* 9(2): 9-25. https://doi.org/10.5038/1911-9933.9.2.1270.

Bachman, Jeffrey S. 2019. *Cultural Genocide: Law, Politics, and Global Manifestations.* New York: Routledge.

Benjamin, Jessica. 2017. *Anerkennung, Zeugenschaft und Moral: Soziale Traumata in psychoanalytischer Perspektive.* Gießen: Psychosozial.

Bultmann, Daniel. 2017. *Kambodscha unter den Roten Khmer: Die Erschaffung des perfekten Sozialisten.* Paderborn: Ferdinand Schöningh.

Feierstein, Daniel. 2019a. "Human Rights? What a Good Idea! From Universal Jurisdiction to Crime Prevention." *Genocide Studies and Prevention* 13(3): 9-20.

https://doi.org/10.5038/1911-9933.13.3.1669.

—. 2019b. *Genocide as Social Practice: Reorganizing Society under the Nazis and Argentina's Military Juntas.* New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.

Gudehus, Christian, and Alexander Husenbeth. 2024. *Dersim – Identität und Vernichtung.* Gießen: Psychosozial.

Haslam, Nick, and Melanie Joy McGrath. 2020. "The Creeping Concept of Trauma." *Social Research* 87(3): 509-531. http://hdl.handle.net/11343/294970.

Küpeli, Ismail. 2022. *Die kurdische Frage in der Türkei: Über die gewaltsame Durchsetzung von Nationalstaatlichkeit.* Bielefeld: Transcript.

Newlines Institute for Strategy and Policy, and Raoul Wallenberg Centre for Human Rights. 2021. *The Uyghur Genocide: An Examination of China's Breaches of the 1948 Genocide Convention.* https://newlinesinstitute.org/wp-content/uploads/Chinas-Breaches-of-the-GC3-2.pdf.

Permanent People's Tribunal. 2010. *Tribunal on Sri Lanka.* http://permanentpeoplestribunal.org/wp-content/uploads/2016/07/Sri_Lanka_TPP_En.pdf.

Secher, Reynald. 1986. *Le Génocide franco-français: La Vendée vengée.* Paris: Perrin.

Turdush, Rukiye, and Magnus Fiskesjö. 2021. "Uyghur Women in China's Genocide." *Genocide Studies and Prevention* 15(1): 22-43. https://doi.org/10.5038/1911-9933.15.1.1834.

United Nations Independent Investigative Mechanism for Myanmar. 2022. https://iimm.un.org/.

Uyghur Tribunal. 2021. *Uyghur Tribunal Judgment (9 December 2021).* https://uyghurtribunal.com/wp-content/uploads/2022/01/Uyg

hur-Tribunal-Judgment-9th-Dec-21.pdf.

Zeuske, Michael. 2013. *Handbuch Geschichte der Sklaverei: Eine Globalgeschichte von den Anfängen bis zur Gegenwart.* Berlin: De Gruyter.

Yayıncı Notu: Bu yayında yer alan görüş, yorum ve veriler yalnızca ilgili yazar(lar)a aittir; Alevi Ansiklopedisi'nin, editörlerinin veya destekleyici kurumların görüşlerini zorunlu olarak yansıtmaz. Alevi Ansiklopedisi ve editörleri, içeriğin kullanımından doğabilecek sonuçlardan sorumlu değildir